

Sygn. akt I USK 87/22

POSTANOWIENIE

Dnia 12 stycznia 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romuald Dalewski

w sprawie z odwołania W. L.

przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności
w [...]

o ustalenie stopnia niepełnosprawności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń

Społecznych w dniu 12 stycznia 2023 r.,

skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie

z dnia 7 września 2021 r., sygn. akt VII Ua 44/21,

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w
Krakowie na rzecz radcy prawnego J. J. kwotę 120 (sto
dwadzieścia) złotych, powiększoną o należną stawkę podatku od
towarów i usług, tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej
udzielonej z urzędu.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy dla Krakowa - Nowej Huty w Krakowie wyrokiem z 25 stycznia 2021 r. w sprawie z odwołania W. L. przeciwko Wojewódzkiemu Zespołowi do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w [...] o ustalenie stopnia niepełnosprawności oddalił odwołanie W. L. od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu do spraw Orzekania o Niepełnosprawności w [...] z 28 maja 2018 r.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że orzeczeniem z 28 maja 2018 r., Wojewódzki Zespół do Spraw Orzekania o niepełnosprawności w [...] uchylił decyzję Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Krakowie z 27 marca 2018 r., którym Powiatowy Zespół odmówił wydania W. L. orzeczenia o stopniu niepełnosprawności i orzekł o zaliczeniu W. L. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z powodu przyczyn oznaczonych symbolem 05-R na stałe, oznaczając początek niepełnosprawności od 50 r.ż., zaś początek stopnia niepełnosprawności na 13 maja 1996 r. wskazując, że niepełnosprawna zgodnie z zaleceniami lekarzy specjalistów wymaga zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze oraz pomoce techniczne ułatwiające funkcjonowanie, a także korzystania z systemu środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji oraz spełnia przesłanki określone w art. 8 ust. 3a pkt 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo o ruchu drogowym, nie wymaga natomiast prawa do zamieszkiwania w oddzielnym pokoju.

Sąd Rejonowy podniósł, że odwołująca się 13 maja 2021 r. ukończy 75 lat. Rozpoznano u niej stan po przebytej endoprotezoplastyce prawego stawu biodrowego z dobrym wynikiem leczenia, zmiany zwyrodnieniowe kolana prawego i stawu skokowo-goleniowego prawego, przebyte, wygojone złamanie kości podudzia prawego, zmiany zwyrodnieniowe kręgosłupa i zwyrodnienie wielostawowe. Wymienione rozpoznanie ogranicza sprawność ruchową odwołującej w stopniu średnim. Zmiany chorobowe układu ruchu ograniczają jej możliwości poruszania się (na bardzo krótkie dystanse) i powodują znaczne dolegliwości bólowe podczas ruchu. Ograniczenie funkcji ruchowej spowodowane schorzeniami układu ruchu W. L. czyni ją osobą niepełnosprawną, ale nie powoduje niezdolności do samodzielnej egzystencji (odwołująca nie wymaga stałej, czy też długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji).

Sąd Rejonowy wskazał, iż odwołująca samodzielnie porusza się na krótkich dystansach. Schorzenia narządu ruchu kwalifikują W. L. do orzeczenia umiarkowanego stopnia niepełnosprawności z powodu przyczyn oznaczonych symbolem 05-R, na stałe, ze wskazaniem początku niepełnosprawności na 50 rok życia, a początku stopnia niepełnosprawności na 13 maja 1996 r. oraz ze

stwierdzeniem, że wymaga ona korzystania ze środowiskowego wsparcia w samodzielnej egzystencji, a także zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne oraz spełnia przesłanki określone w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. - Prawo ruchu drogowym, nie wymaga natomiast stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji, ani zamieszkiwania w oddzielnym pokoju. Układ somatyczny W. L. nie odbiega w sposób istotny od stanu zdrowia kobiet w jej wieku. Z punktu widzenia chorób wewnętrznych odwołująca nie jest osobą niepełnosprawną, w tym nie wymaga stałej codziennej opieki i pielęgnacji.

Sąd Rejonowy ustalił ponadto, że z punktu widzenia neurologicznego u W. L. rozpoznaje się chorobę zwyrodnieniową dyskopatyczną kręgosłupa z zespołem bólowym i ograniczeniem ruchomości oraz rzadkie napady niewydolności kręgowo-podstawnej. Stan neurologiczny odwołującej się jest dobry i nie kwalifikuje jej do zaliczenia do osób niepełnosprawnych z powodu przyczyn oznaczonych symbolem 10-N.

Wszystkie opinie oraz opinie uzupełniające Sąd I Instancji uznał za rzetelne, a przez to miarodajne do ustalenia stanu zdrowia odwołującej się, gdyż w sposób jasny i logiczny odpowiadały na pytania zadane przez Sąd. Sąd Rejonowy zwracał uwagę, iż biegła specjalistka chorób wewnętrznych w opinii uzupełniającej w sposób rzeczowy odniosła się do zarzutów odwołującej stwierdzając m.in., że nie kwestionuje ona pogorszenia się stanu zdrowia odwołującej na przestrzeni 15 lat, jednakowoż jej stan zdrowia nie wymaga stałej pomocy drugiej osoby. Natomiast biegły ortopeda w opinii uzupełniającej wskazał, że przedłożona dokumentacja potwierdza wnioski zawarte w jego pierwszej opinii, na co wskazuje skierowanie odwołującej na leczenie rehabilitacyjne w trybie ambulatoryjnym, gdyż nie wysyła się chorej na leczenie rehabilitacyjne w trybie ambulatoryjnym w sytuacji, gdy wymaga ona stałej, czy długotrwałej opieki osoby drugiej.

W ocenie Sądu I instancji, w przedmiotowej sprawie stan zdrowia odwołującej się uzasadnia zaliczenie jej do osób niepełnosprawnych w stopniu umiarkowanym. Brak natomiast podstaw do stwierdzenia niepełnosprawności w stopniu znacznym. Na skutek apelacji wnioskodawczyni W. L. Sąd Okręgowy w Krakowie wyrokiem z 7 września 2021 r., oddalił jej apelację.

W ocenie Sądu Okręgowego orzeczenie Sądu I instancji jest słuszne i odpowiada prawu. W sprawie poczyniono prawidłowe ustalenia faktyczne i dokonano wszechstronnego rozważenia zebranego w sprawie materiału dowodowego oraz prawidłowej wykładni i zastosowania wskazanych w uzasadnieniu rozstrzygnięcia przepisów.

Sąd Okręgowy podniósł, że powołani w sprawie biegli w swoich opiniach oparli się na dokumentacji medycznej i badaniu odwołującej się, a postawione przez nich wnioski są logicznie poprawne, a także w odpowiedni sposób uzasadnione. Odwołująca na bieżąco i sukcesywnie, także w uzupełnieniu zarzutów do złożonych w sprawie opinii biegłych z zakresu chorób wewnętrznych oraz ortopedii i traumatologii przedkładała dodatkową dokumentację medyczną a biegli ustosunkowując się do zarzutów, odnosili się również do przedkładanej dokumentacji. Okoliczność ta znalazła odzwierciedlenie także w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku, gdzie Sąd I instancji podkreślił, że odwołująca przedłożyła obszerną dokumentację medyczną w odpowiedzi na opinię biegłego ortopedy, który to w opinii uzupełniającej wskazał, że przedłożona dokumentacja potwierdza wnioski zawarte w jego pierwszej opinii, na co wskazuje skierowanie odwołującej na leczenie rehabilitacyjne w trybie ambulatoryjnym, gdyż nie wysyła się chorej na leczenie rehabilitacyjne w trybie ambulatoryjnym w sytuacji, gdy wymaga ona stałej, czy długotrwałej opieki osoby drugiej.

W ocenie Sądu II Instancji, zupełnie chybiony jest zatem zarzut naruszenia przepisu art. 227 k.p.c. w zw. z art. 205¹² § 2 k.p.c. Sąd Rejonowy przeprowadził wszystkie konieczne dowody, w szczególności niezbędne dowody z opinii biegłych z zakresu chorób wewnętrznych, ortopedii i traumatologii oraz neurochirurgii - neurotraumatologii. Biegli zapoznali się z przedłożoną przez odwołującą dokumentacją, dysponowali zatem bogatym materiałem, aby ocenić faktyczny stan jej zdrowia na datę wydania decyzji.

W ocenie Sądu Okręgowego niezasadny jest także zarzut naruszenia art. 235² § 1 pkt 3 i 5 k.p.c. i oparcia rozstrzygnięcia na niepełnym, zdezaktualizowanym materiale dowodowym. Sąd I instancji dopuścił dowód z opinii biegłych z zakresu psychiatrii i chorób wewnętrznych, ortopedii i traumatologii oraz neurochirurgii-neurotraumatologii i kolejno, wobec zarzutów do opinii, dowód z

opinii uzupełniających biegłych z zakresu chorób wewnętrznych oraz ortopedii i traumatologii, w których to biegli szczegółowo odnieśli się do zarzutów. Sąd orzekając w sprawach o rentę z tytułu niezdolności do pracy sąd zawsze bierze pod uwagę stan zdrowia ubezpieczonego na dzień wydania zaskarżonej decyzji, badając jej zgodność z prawem pod względem formalnym i merytorycznym. Analogicznie należy przyjąć co do orzekania w przedmiocie decyzji dotyczącej stopnia niepełnosprawności. Sąd pierwszej instancji, jak i sąd odwoławczy badały stan zdrowia W. L. na dzień wydania zaskarżonej decyzji, tj. na dzień 28 maja 2018 r. Dlatego nawet ewentualna późniejsza zmiana stanu zdrowia ubezpieczonej, nie może być podstawą do uznania owej decyzji za wadliwą i jej zmiany.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do uzupełnienia postępowania dowodowego i dopuszczenia dowodu z przesłuchania biegłych dotychczas opiniujących w sprawie odwołującej. Podjęcie takich czynności byłoby niezbędne wówczas, gdyby sąd po ocenie opinii uznał, że są one wadliwe, zawierają braki, budzą wątpliwości, co nie miało miejsce w niniejszej sprawie.

Od wyroku Sądu Okręgowego skargę kasacyjną wniosła W. L.. Zaskarżając wyrok w całości zarzuciła naruszenie przepisów postępowania tj. art. 227 k.p.c., art. 286 k.p.c., art. 382 k.p.c., art. 380 k.p.c., w zw. z art. 235² § 1 pkt. 3 i 5 k.p.c., i w zw. z art. 241 k.p.c., art. 385 k.p.c., w zw. z art. 477¹⁴ § 6 k.p.c. Skarżąca zarzuciła również naruszenie prawa materialnego tj. art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca powołała się na jej oczywistą zasadność. W uzasadnieniu skarżąca podniosła, że zarzuty podniesione w niniejszej skardze kasacyjnej dotyczą uchybień proceduralnych związanych z zaniechaniem przeprowadzenia uzupełniających ustnych opinii biegłych pomimo złożenia w tym zakresie stosownego wniosku formalnego i tym samym uniemożliwienie zadawania pytań tym biegłym przez zainteresowaną stronę postępowania. Ponadto zaskarżone orzeczenie Sądu II instancji nie jest orzeczeniem kasatoryjnym w rozumieniu art. 477¹⁴ § 6 k.p.c., do wydania którego, zarówno Sąd I, jak i II instancji był zobligowany wobec nowych okoliczności dotyczących niepełnosprawności skarżącej, które pojawiły się już po złożeniu przez

skarżącą odwołania od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia w celu jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia. Nie przysługuje od każdego orzeczenia sądu drugiej instancji, które nie satysfakcjonuje strony skarżącej. Wnosi się ją do Sądu Najwyższego od prawomocnego wyroku sądu drugiej instancji poza tokiem instancji. Jej przyjęcie do merytorycznego rozpoznania musi być uzasadnione istotnym interesem publicznym, w szczególności potrzebą dokonania wykładni przepisów, które jeszcze nie doczekały się sądowej interpretacji albo budzą poważne wątpliwości, rozstrzygnięciem istotnych zagadnień prawnych, zwłaszcza o charakterze precedensowym, dotychczas nierozważanych przez Sąd Najwyższy, wreszcie wyeliminowaniem orzeczeń oczywiście i rażąco wadliwych. Skuteczne wniesienie skargi kasacyjnej doznaje istotnych ograniczeń, które pozwalają Sądowi Najwyższemu na wstępną selekcję spraw, które będą merytorycznie rozpoznane (tzw. przedsąd). Ustawodawca uznaje za doniosłe zadania Sądu Najwyższego związane przede wszystkim z doskonaleniem wykładni prawa i jego stosowania, ujednolicaniem orzecznictwa, rozwojem jurysprudencji, a w dalszej kolejności zadania polegające na eliminacji w dostępnych granicach orzeczeń niegodnych ochrony ze względu na oczywiste naruszenie prawa lub wydanie ich w warunkach nieważności.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). Jednocześnie zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. skarga kasacyjna powinna zawierać między innymi uzasadnienie wniosku o przyjęcie do rozpoznania, zaś w art. 398³ § 3 k.p.c.

stwierdzono, że podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁴ § 2 k.p.c.) powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie (sporządzone odrębnie od uzasadnienia podstaw kasacyjnych) powinno zawierać argumenty świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy. Skarga kasacyjna nie jest bowiem (kolejnym) środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, z uwagi na przeważający w jej charakterze element interesu publicznego. Służy ona kontroli prawidłowości stosowania prawa, nie będąc instrumentem weryfikacji trafności ustaleń faktycznych stanowiących podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Skarżąca uzasadniła wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania oczywistą zasadnością skargi.

Wymaga zatem przypomnienia, że z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na to, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, lecz także wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście występuje. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym – w jego ocenie – wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia (por.m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531 i orzeczenia tam powołane). Jest tak dlatego, że o ile dla uwzględnienia skargi kasacyjnej wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, o tyle dla jej przyjęcia do rozpoznania konieczne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia prawa materialnego lub procesowego, widocznej przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez wdawania się w pogłębioną analizę prawną. Z tego względu przyjmuje się, że nie spełnia tego wymagania odwołanie się do

podstaw kasacyjnych i opatrzenie zawartego tam zarzutu dodatkowo mianem rażącego, ewidentnego, kwalifikowanego lub oczywistego, jeżeli nie zostanie wykazane, w czym przejawia się oczywistość wydania wadliwego orzeczenia. Należy przy tym zwrócić uwagę, że art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie odwołuje się do oczywistego naruszenia prawa, ale do oczywistej zasadności skargi, co oznacza, że oczywista zasadność skargi może wynikać z oczywistego i kwalifikowanego naruszenia przepisu prawa, pod warunkiem jednak, że skarżący wykaże, iż uchybienie to zadecydowało o wyniku sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574).

Przede wszystkim należy zauważyć, że we wniosku i w jego lakonicznym uzasadnieniu brak jest przepisów, które miałyby zostać naruszone i których rażące naruszenie świadczyłoby o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej. Już z tej przyczyny wniosek skarżącej nie spełnia potrzebnych wymogów, aby możliwe było przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Brak jest również stosownego uzasadnienia jakiego wymaga się od profesjonalnego pełnomocnika. Przedstawienie rozwiniętego wyводу w rozpoznawanej sprawie było niezbędne, skoro wskazując na oczywistą zasadność skargi, skarżąca powołała się na uchybienia proceduralne związane z zaniechaniem przeprowadzenia uzupełniających ustnych opinii biegłych.

Podkreślić przy tym należy, że zarzuty podstaw kasacyjnych (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), stanowią odrębną część skargi kasacyjnej i podlegają rozpoznaniu dopiero po przyjęciu skargi kasacyjnej do rozpoznania. Na etapie przedsądu nie ocenia się zarzutów podstaw kasacyjnych a tylko zarzuty podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Zarzuty podstaw kasacyjnych nie zastępują zarzutów podstawy przedsądu ani jej uzasadnienia. Oznacza to, że skarżąca we wniosku powinna samodzielnie (odrębnie) od podstaw kasacyjnych wskazać i wykazać naruszenie przepisów, które bez wątpliwości prowadzi do stwierdzenia, że objęty skargą wyrok jest oczywiście wadliwy i dlatego skarga kasacyjna powinna zostać przyjęta do rozpoznania. Brak jest tego we wniosku. Skoro punktem odniesienia dla podstaw kasacyjnych są konkretne przepisy prawa materialnego i procesowego (art. 398³ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.), to wymaganie to jest tym bardziej aktualne w odniesieniu do szczególnej podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Znaczenie ma wszak dopiero aż oczywista zasadność skargi kasacyjnej. Bez wskazania i wykazania we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania naruszenia przepisów nie można tego stwierdzić.

Niezależnie od powyższego podnieść należy, że z art. 286 k.p.c., wynika wprost, że sąd może zażądać ustnego wyjaśnienia opinii złożonej na piśmie, może też w razie potrzeby zażądać dodatkowej opinii od tych samych lub innych biegłych. Wprawdzie nie jest to uprawnienie poddane dyskrejonalnej władzy sądu prowadzącego postępowanie, jednak hipoteza tego przepisu wyraźnie wskazuje na „możliwość” żądania ustnego uzupełnienia opinii. Możliwość ta, jak wskazuje się w judykaturze, wcale nie oznacza, że w każdym przypadku jest to konieczne, zależy bowiem od okoliczności sprawy i podlega ocenie sądu orzekającego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 10 marca 2011 r., II UK 306/10, LEX nr 885008). W orzecnictwie przyjęto, że sąd ma obowiązek dopuszczenia takiego dowodu wówczas, gdy zachodzi tego potrzeba, w szczególności, gdy w sprawie zostały wydane sprzeczne opinie biegłych, przy czym nawet sprzeczność konkluzji opinii biegłych w zakresie zdolności do pracy wydanych w różnym czasie (np. w toczących się kolejno postępowaniach z udziałem tych samych stron) nie powoduje obowiązku sięgania przez sądy po instrumenty wymienione w art. 286 k.p.c. (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 24 czerwca 2008 r., I UK 373/07, LEX nr 496398; z 5 sierpnia 2008 r., I UK 20/08, LEX nr 500231; z dnia 5 maja 2009 r., I UK 1/09, LEX nr 515412; z 1 września 2009 r., I PK 83/09, LEX nr 550988, czy też z 16 września 2009 r., I UK, LEX nr 537027).

Skarżąca w żaden sposób nie wykazała, aby zaistniała potrzeba przeprowadzenia uzupełniających ustnych opinii biegłych. Nie ma takiej potrzeby tym bardziej, że skarżąca wiąże konieczność dodatkowego ustnego wysłuchania biegłych z nowymi okolicznościami dotyczącymi niepełnosprawności skarżącej, które pojawiły się już po złożeniu przez skarżącą odwołania od orzeczenia Wojewódzkiego Zespołu ds. orzekania o niepełnosprawności. Pogorszenie stanu zdrowia już po wydaniu decyzji jak słusznie wskazał Sąd Apelacyjny nie podlega ocenie w postępowaniu sądowym, może być jedynie podstawą do złożenia nowego wniosku o ustalenie stopnia niepełnosprawności.

Sąd ubezpieczeń społecznych ocenia legalność decyzji według stanu rzeczy istniejącego w chwili jej wydania (por. wyrok Sądu Najwyższego z 25 września 2014 r., I UK 181/14, LEX nr 1537266).

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Zwrot kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu ustalono na podstawie § 15 ust. 2 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (jednolity tekst: Dz.U. z 2019 r., poz. 68).